BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Nr. 145 Duminică 29 Mai 1938

16 Pagini P IIII

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

Proprietar: „UNIVERSUL", S. A.

Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN TARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT: STELIAN POPESCU

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC IN IMAGINI

CEI TREI REGI

(Fragment din marea frescă a Ateneului Român)

Desvelirea marei fresce a Ateneului Român

Solemnitatea s'a desfășurat în prezența M. S. Regelui și a Marelui Voevod Mihai

Cuvântările d-lor prof. dr. C. Angelescu, Stelian Popescu și prof. Ștefan Ioan

Joi seara s'a desfășurat la Ateneu solemnitatea desvelirii minunatei fresce ce înconjură incinta Ateneului și care cuprinde în imagini întreaga istorie a neamului nostru, dela Impăratul Traian până la domnia M. S. Regelui Carol al II-lea.

Spațiul, care de 50 de ani — dela zidirea Ateneului — așteaptă să fie completat, rezumă astăzi toate faptele de seamă din dârza și zbuciumata viață a poporului a cărui vitalitate a înfruntat vicisitudinile veacurilor!

Maestrul Costin Petrescu a pus în executarea acestor reconstituiri istorice, nu numai talentul său incontestabil, ci și un impresionant control al autenticității, confirmat de stampele și documentele vremii și ilustrat, între altele, în săpăturile columnei lui Traian.

M. S. Regele a ținut să onoreze cu Inalta Sa prezență această solemnitate și, împreună cu Marele Voevod Mihai, au urmărit cu vădit interes desfășurarea programului festivității.

ASISTENȚA

Erau de față la această înălțătoare solemnitate I. P. S. Patriarh dr. Miron, președintele consiliului de miniștri; d-nii: dr. C. Angelescu și general Văitoianu, consilieri regali; E. Urdăreanu, ministrul palatului; Armand Călinescu, ministru de interne; Petrescu Comnen ministrul afacerilor străine; general dr. N. Marinescu, ministrul sănătății; P. S. Episcop Colan, ministrul educației naționale; pr. Nae Popescu, subsecretar de stat la ministerul educației naționale; Măgureanu, subsecretar de Stat la președinție; maior adjutant Teofil Sidorovici, comandantul Străjii Țării; general Condeescu, general Petala; Stelian Popescu cu d-na; I. Lugoșianu cu d-na; arh. Enescu, D. R. Ioanițescu, Stan Ghițescu, Ion Petrovici, Al. Lapedatu, Trancu-Iași, Vasilescu-Karpen, N. Săveanu, foști miniștri; Jean Zaharof, Al. Popescu Necșești, Șt. Brăiloiu, Andrei Rădulescu, Bădescu-Roșiori, I. Alexiu, M. Șeteanu, Ștefan Ioan, Anibal Teodorescu, Al. G. Donescu, Iulian Peter, primar general al Capitalei, P. S. Irineu Mihălcescu și P. S. Veniamin Ploeșteanul, vicarii Patriarhiei, E. Lupu, ing. Bușilă, M. Mora, general Mihai Ionescu, prof. N. Ionescu, Radu Mandrea, general Ion Popovici, I. Burileanu, Gr. Pherechide, George Georgescu, Raul Theodorescu, prof. Dragomir Hurmuzescu, D. Focșa, Cristu Simionescu, Costin Petrescu, Victor St. Popescu, arh. Simota, prof. Arapu, V. Bilciurescu, comandor Știubei, dr. Popovici, etc.

SOSIREA M. S. REGELUI

La ora 9, a sosit M. S. Regele însoțit de Măria Sa Marele Voevod Mihai.

Suveranul și Moștenitorul Tronului au fost întâmpinați la intrarea în marea rotondă a Ateneului de către d-nii prof. dr. C. Angelescu, președintele Ateneului, Stelian Popescu, președintele comisiei pentru adunarea fondurilor Marei fresce și prof. Ștefan C. Ioan, vice președintele Ateneului.

După ce M. S. Regele și Măria Sa Marele Voevod au vizitat noua bibliotecă a Ateneului, deschisă cu acest prilej, au luat loc în loja regală. Orchestra a intonat Imnul Regal, ascultat în picioare de întreaga asistență care a ovaționat îndelung pe Suveran.

M. S. Regele Carol II și Măria Sa Marele Voevod Mihai la solemnitate

Cuvântarea d-lui prof. dr. C. Angelescu, consilier regal

SIRE,

La 19 Martie anul acesta s'au împlinit 50 de ani dela inaugurarea acestui Palat al Ateneului.

Dela tribuna Ateneului Român a răsunat glasul autorizat al celor mai iluștri conferențiari, pe cari i-a produs inteligența românească; aci au avut loc cele mai de seamă manifestări literare, științifice și artistice, care au contribuit în largă măsură la înălțarea sufletului românesc și la purificarea gustului marelui public; aci, în momentele mari ale neamului, ca și în momenele de restriște trecătoare, s'au dat expresie, prin vocea autorizată a înaintașilor noștri, sentimentele calde și vibrătoare ale patriotismului celui mai luminat.

Ateneul și-a deschis totdeauna larg porțile lui și a dat acces tuturor exponenților culturii naționale sub toate manifestațiunile ei; el a fost mausoleul tuturor gloriilor noastre trecute, prin amintirile pe care le evocă și prin ecoul ce trezește în suflete; el a fost altarul la care au oficiat preoții culturii naționale; el a fost focarul de unde s'a radiat lumina binefăcătoare ce s'a întins în unde depărtate, încălzind totul ce a fost idee, tot ce a fost simțire românească.

Iar când a trebuit consfințită marea sărbătoare a neamului: Unirea tuturor Românilor tot aici, în Ateneu, în această sală, s'a proclamat de către reprezentanții României întregite unirea pe veci a provinciilor desrobite cu patria mumă, unirea pe veci a neamului românesc.

După marele războiu și unirea României cu țările surori, punându-se noui probleme de cultură și de educație națională, probleme în raport cu marea operă de refacere, de consolidare și de propășire a României de astăzi, Ateneul Român a trebuit să caute să se pună la nivelul acestor cerințe culturale și educative.

Cu concursul prețios al ministerului educației naționale s'a transformat subsolul Ateneului creindu-se o Galerie de Expoziții anuale, un Cinematograf Cultural și o sală pentru Universitatea Ateneului, unde de 17 ani se predau cursuri de către cei mai de seamă profesori pentru marele public.

In acelaș timp s'a început o Pinacotecă care în curând va fi inaugurată și în fine s'a creiat Biblioteca Ateneului pe care o deschidem astăzi și care va pune la dispoziția cititorilor peste 40.000 de volume.

Dar mai rămăsese încă ceva de făcut și care trebuia neapărat să fie înfăptuită, era „Marea Frescă a Ateneului".

Dela inaugurarea Palatului Ateneului în 19 Martie 1888, se vedea în această sală de festivități o friză lungă de mai bine de 75 metri, pe care se citea cuvintele: „Loc rezervat Marei Fresce ce va reprezenta fazele principale ale istoriei Românilor".

O jumătate de veac trecuse fără ca dorința exprimată de întemeetorii acestei instituțiuni și de toți iubitorii de artă să poată fi realizată.

Desigur greutăți diferite au întârziat executarea acestei opere, dar pe lângă aceste greutăți mai era încă ceva, care împiedeca aducerea ei la îndeplinire: era glasul tainic al vremii, erau suferințele trecute ale poporului nostru, erau momentele de glorie ale vieții lui, care ne șopteau să așteptăm pentru ca visul secular al neamului nostru să se îndeplinească și o parte importantă a epopeii neamului să fie desăvârșită.

Și așa s'a întâmplat, visul național împlinindu-se aveam acum datoria să desăvârșim opera.

Am numit un Comitet sub președinția omului de inimă și a bunului român, care este d. Stelian Popescu, ca să se ocupe cu strângerea fondurilor și s'a ales ca executor al acestei opere, pictorul de seamă, specialist în lucrări de acest fel, d. Costin Petrescu care s'a achitat, după cum puteți constata, cu toată măestria omului de artă, executând o mare operă nepieritoare.

Marea frescă a unui trecut sbuciumat

Trecutul neamului nostru, atât de sbuciumat dealungul vremurilor, plin însă de fapte mari și glorioase, a furnizat cu prisosință subiectele reprezentate în Marea Frescă. Ea se desfășură într'un ritm neîntrerupt, pornind din momentul intrării Romanilor în Dacia, atingând diferitele culmi ale istoriei noastre naționale, marcând caracterul simbolic al diferitelor epoce și încheindu-se prin realizarea marelui ideal de întregire al neamului: Infăptuirea României de astăzi.

In concepțiunea acestei Mari Fresce, nu s'a început cu penumbra posomorită a străvechilor noștri codri din lunca dunăreană și din piscurile Carpaților, cum spunea Odobescu, cu viețuitorii timpurilor preistorice, păroși și vânjoși, goi sau abia acoperiți cu piei de animale, cum firesc era să înceapă epopeea noastră națională; nici cu Dacii, Carpii sau Geții, trib al Tracilor, ce locuiau în aceste ținuturi, ci s'a început cu un colorit mai viu, inspirându-se din scenele sculpturilor de pe Columna lui Traian.

In grupul inițial al Marei Fresce apare figura măreață a Impăratului Traian; apar legiunile Romane biruitoare ce trec în Dacia, după lupte crâncene, când Dacii cu albe straie și cu turca mițoasă se apără cu disperare contra Acquivlelor aurite ale Romanilor și contra hidoșilor balauri roșii, ce fâlfâiau ca purpuri deasupra capetelor lor. Romanii victorioși trec podul peste Istru, aruncat de maestrul Appolodor din Damasc, în frunte cu divul Traian, ce ne-a dat nouă românilor: și naștere și viață și nume.

Curând dispar culorile vii, căci cerul se înorează, apare vijelia unei cavalcade de barbari, ce cade pe capul neamului nostru. Vin Goții cei înalți, trupoși și spătoși; vin hunii mărunți cu figuri înfricoșătoare; vin gepizii, ostrogoții, pecinegii, apoi alții și alții, în noaptea milenară, „vin potop, potop cu toții", cum spune cântecul nostru de jale. Barbari peste barbari, dau năvală, îmbrâncindu-se, încăerându-se în năprasnice și ucigașe lupte; iar după puhoiul barbar apar incursiunile și stăpânirile de mai lungă sau mai puțină durată: a Slavilor, a Ungurilor, a Tătarilor, atrași de frumusețile și bogățiile acestei țări.

Santinela română însă veghează și înfruntă valurile dușmane. In fundăturile munților se tupilează românii în urma invaziilor, și aci, așteptând trecerea furtunii, își ziceau, cu credința în pronia Celui de Sus și cu încrederea în sângele lor latin, că: „Apa trece pietrele rămân" și așa a fost, căci puhoaiele au trecut și românul a rămas păstrându-și țara cu aceeași pietate cu care în anticitate vestalele întrețineau focul sacru, păstrând pământul scump dăruit lui de Traian, pământul acestei încercate și de Dumnezeu binecuvântate țări.

Un nesfârșit șir de episoade din trecutul țării noastre a urmat năvălirile barbare, până când apar vitejii ce vlăstăresc din neamul românesc răsfirat pe ambele maluri ale Dunării și își întind puterea lor peste aproape toată țara dintre Carpați și Balcani, ducând-o până la clasicele piscuri ale Pindului, încoronând ca Rege pe românul fecior al Asanilor, pe craiul Ioniță sau Caloian, ce domni dincolo de Istru, în imperiul Româno—Bulgar.

Se desfășoară apoi faptele mărețe din a doua parte a istoriei românilor, iau ființă Voevodatele până la înjghebarea celor două principate.

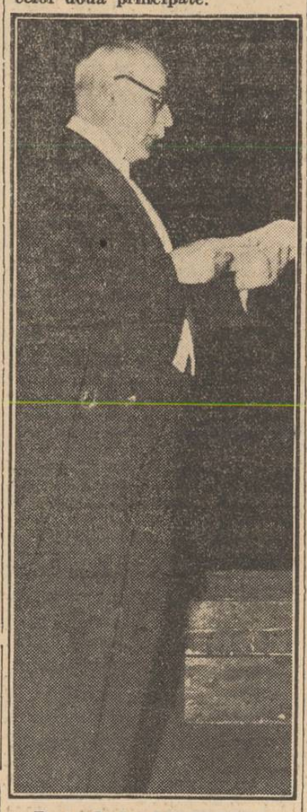

D. prof. dr. ANGELESCU rostindu-și cuvântarea

Apar prin cetele muntoase Negru Vodă coborând cu ceata sa din plaiurile Făgărașului spre șesurile Vlăscene și Dragoș conducându-și tocmai din Maramureș legendara lui vânătoare până peste apele Moldovei. E vremea descălicătoarei.

Episoadele din istoria țării urmează. In preajma Mânăstirii Cozia se arată Mircea cel Bătrân, care apără cu voinicie țara de Turci. Alexandru cel Bun și Radu cel Mare deschizând calea propășirii țării prin legiuiri înțelepte, cum și războinici ca: Basarab Vodă cu o jumătate de veac înaintea lui Mircea, nimicind la strâmtorile Branului pe Unguri cu acea „furie canina Valachorum" despre care vorbesc cronicarii maghiari.

Epoca eroică e în creștere. Apare Vlad Țepeș ca o viziune războinică și Ștefan cel Mare și Sfânt, risipind pe Leși la Dumbrava Roșie, pe Tătari, pe Turci, pe Unguri în numeroase bătălii și care, în cucernica-i nădejde și în credința Celui de Sus, El apărător al creștinătății împodobi pământul românesc cu bogate și mândre biserici, pe care le-a întrecut în minune artistică numai mânăstirea ridicată de Neagoe Basarab la Curtea de Argeș în epoca de pace și de credință.

Dar iată că se ivește Mihai Viteazu. Prima rază de soare, primul surâs de reînviere în vremuri de restriște, primul simbol dătător de speranță, de nădejdi în viitor, fu atunci când eroul dela Călugăreni și dela Mirăslău înfăptuit Unirea la Alba Iulia, Unire care însă din nenorocire nu dură decât o clipă.

Uciderea mișelească a lui Mihai în Câmpia Turdei întrerupe timp de secole împlinirea visului unui neam întreg, întrerupe îndeplinirea unei mari dreptăți istorice.

Incep frământările de cultură națională. Matei Basarab, cumpănitul Voevod, luptă în sferele culturii naționale ca și pe câmpul de războiu. Apar cronicarii, apar tiparnițele de carte românească în Muntenia; iar în Moldova fălosul și cutezătorul Vasile Lupu nu se lasă mai prejos de rivalul său din Muntenia. Apar apoi alte chipuri strălucite ca: Șerban Cantacuzino, ca Dimitrie Cantemir, cari prin mijloacele lor caută să scoată țările românești din barbaria otomană și să le îndrepte spre civilizația apusului. Și blândul Constantin Brâncoveanu, Domnul care a trăit zilele de fast din timpul domniei, ca și zilele tragice dela sfârșitul vieții și care a reprezentat cea mai caracteristică epocă de artă religioasă românească, și de întruchipare a luxului celui mai rafinat.

Dar, Marea Frescă trebuie din nou să adopte culori întunecate, căci vine epoca de tristă amintire a sugrumării neamului românesc, când țările române cad pradă fanarului, zile de jale peste care se întinde zăbranicul de doliu.

Dacă însă, în țările românești, straturile superioare care reprezintă cultura în sânul unui popor au uitat de multe ori să apere cu sfințenie talismanul neprețuit ce se chiamă „limba strămoșească", și dacă în anumite timpuri clasa așa zisă cultă a vorbit slavonește când slavonismul în țară era în floare și grecește când grecismul era la modă — poporul a vorbit în toate epocile numai limba românească.

Răspândirea în copie a scrierilor cronicarilor vechi și a celor ce se iveau acum, care cu o energie vrednică de admirat protestau contra înjosirii României sub stăpânirea străină, contribuiră ca cultura fanariotă să nu ucidă limba românească.

Răspândirea cărții românești provoacă, în pătura de jos a poporului, trezirea la viața națională și acum începe să se întindă lanțul revoluțiilor populare: Horia, Cloșca și Crișan, eroii martiri ai revoluției transilvănene dela 1784, pornesc în fruntea moților să desrobească poporul de jugul iobăgei. Biserica dela Tebea devine altarul martirilor din Munții Apuseni; iar Gheorghe Lazăr, dascăl de carte românească, apare făcând trăsătura de unire între revoluția ardeleană și mișcarea lui Tudor Vladimirescu în Muntenia.

Când 1821 a sunat, orizontul național începe să se limpezească și să se însenineze puțin câte puțin.

Marele oltean cu pandurii lui e reprezentat în Marea Frescă primind din partea boerilor actul de consfințire a drepturilor cerute de „Adunarea norodului". Chipul Episcopului Ilarion al Argeșului se vede alături de al Domnului Tudor; iar mai în fund se zăresc turnurile mânăstirii Hurezi de unde a pornit oastea revoluționară. Redeșteptarea spiritului național prin revoluția lui Tudor Vladimirescu, și tratatul dela Adrianopol redau țării pacea pentru un moment, urmând o eră nouă în istoria noastră națională.

Vine 1848. In Transilvania începe măreața mișcare de redeșteptarea conștiinței naționale. Barnuțiu este tribunul, iar Avram Iancu este executorul. In codrul Munților Apuseni Avram Iancu cu oastea moților însoțit de: „Preoți cu crucea în frunte", pornește sub cutele primului tricolor românesc să dobândească prin sabie drepturile poporului la libertate. In Principatele românești feciorii de boeri, „Bonjuriștii" cum li se zicea, adaptați mișcărilor democratice din Apus, în avântul lor tineresc, fac una cu frații lor țărani și ridică steagul de „Frăție și Dreptate", avânt ce nu-l poate împiedica convenția dela Balta Liman, care părea că voește să împiedice sborul ce luase spiritul românesc dela 1821 încoace. Nici exilul, nici persecuțiile marilor patrioți ca: Eliade Rădulescu, Kogălniceanu, Costache Negri, Ion Brătianu, Frații Golești, Rosetti, Alecsandri, Bolintineanu, Grigore Alexandrescu și alții, nu au putut face să înceteze mersul natural al lucrurilor și să înăbușe idealul lor în isbânda luptei pentru egalitate, pentru respectul legilor, pentru abolirea privilegiilor, pentru gratuitatea învățământului și pentru răspândirea culturii. Principii scumpe scrise pe cutele drapelului național, în care erau înfășurate năzuințele lor civilizatoare; plămădindu-se totul prin patriotism, prin muncă cinstită și prin jertfe personale.

Primele licăriri ale zorilor renașterii României se arată și 1859 înfăptuește „Unirea Principatelor" simbolizat în Frescă prin două fecioare „Muntenia și Moldova" în port național, depănând firul destinelor neamului.

Aspirațiunile naționale se întruchipează însă sub figura lui Cuza Vodă care, ca prin farmec, face într'o zi din patru milioane de clăcași o țară întreagă de moșneni, dându-le în dar „improprietărirea", mare act patriotic, la care a pus partea sa și sufletul de mare român Mihail Kogălniceanu

Sătenii români având acum fiecare partea lor în pământul patriei, brațele lor vânjoase aveau la 1877—78 în războiul pentru neatârnarea țării, să apere acest pământ sfânt pe câmpiile de vitejie cum au și făcut-o cu urmașul lui Vodă Cuza, cu Marele Domnitor Carol I, făuritorul Independenței și întemeetorul Regatului Român. Alături de marele Rege să Elisabeta Doamna—Regina, Mama răni-

(Continuare în pag. 2)